

<p>25. březen 2017 27. adar 5777 šabat začíná v 18:03 mincha od 12:40 havdala v 19:12 Šabat hachodeš Roš chodeš Nisan v úterý</p>		<p>ויקהל פקודי 5777 VAJAKHEL PEKUDE</p>
--	---	---

Shrnutí paraši – 8směrK

Zkuste, nejlépe s dětmi, vysvětlit, jak s parašou tohoto týdne souvisí níže uvedená slova, které jsme skryli do osmisměrky.

SOUČTY   NÁDOBY   KOHANIM   OLEJ POMAZÁNÍ   OLTÁŘ   MENORA
 MRAČNA SLÁVY   MIŠKAN   OHEŇ   PRVNÍ MĚSÍC   NÁDVOŘÍ

Třináctero výchovných principů

Rav Sacks publikoval v těchto dnech třináctero krátkých zamyšlení na téma úspěšné (židovské) výchovy dětí. Minule jsem poznali první princip (*V dnešní době žijeme pod neuvěřitelným tlakem. V práci, doma, ve společnosti – všude jsme doslova bombardováni informacemi a naše schopnost pozornosti klesá. Představte si Darování Tóry v dnešní době. Moše jde nahoru, Bůh k němu hovoří, Moše jde dolů. Pak zase nahoru. Má zůstat na vrcholu hory Sinaj čtyřicet dní. Už slyším, jak lidé*

*Boha prosí: „Nešlo by zkrátit to darování Tóry do 120 znaků?“ Tlak, který na naše pubertální děti vyvíjejí sociální média je ještě mnohonásobně vyšší. Dospívající děti žijí v roztržitém světě a mají velmi omezenou délku, po kterou se dokáží soustředit. Neustále jim (a nám) pípají zprávy a oznámení... Co tedy máme dělat, pokud chceme být „dobrymi rodiči“. Přirozeně je optimální se oženit či provdat za budoucího dobrého rodiče, ale to asi není odpověď pro tuto chvíli. A přestože se v následujících principech pokusíme přiblížit k jádru problému, na úvod jednu velmi důležitou odbočku. Jakési vytnutí před závorku. Ano, musíme se snažit inspirovat své děti, ale... musíme jim také dát prostor, aby ony inspirovaly nás. Dejme jim prostor. Čas. A ony to dokáží. **První princip tedy zní: „Dejme dětem prostor, aby nás inspirovaly a ony budou.“**)*

Dnes přidáme **Druhý princip**, ve kterém rabi Sacks hovořil o svých rodičích. Otec rabi Sackse opustil školy ve čtrnácti letech, do Anglie přišel jako imigrant z Polska a musel začít pracovat, aby pomohl své chudé rodině. Neměl tedy hlubší vzdělání, ani všeobecné, ani židovské. Rabínova maminka ukončila svá studia v šestnácti letech, protože tehdy se od židovských dívek více neočekávalo. Přesto spolu vychovali čtyři židovsky (i sekulárně) vzdělané děti, rodina byla a zůstala „*frum*“ - ortodoxní. Jak se jim to podařilo? Ne tím, co říkali, ale tím, jak se chovali. Když chodili do synagogy, bylo na nich vidět, jak jsou rádi. Jak se tam cítí doma. Maminka připravovala *kiduše*, tatínek byl velmi hrdý na to, že je Židem. V reálném životě neměl rabínův otec příliš možností, na co by mohl být pyšný, ale jako Žid nesl hlavu vztyčenou. Ve *Šma Jisrael* se učíme, že máme (o slovech Tóry) rozmlouvat a máme je učit své děti. Jak ale můžeme mít nějakou povinnost, když její splnění nezávisí (jen) na nás. Jak můžeme učit děti, pokud ony samy nechťejí? Odpověď nacházíme o dva řádky výše: „A budeš milovat svého Boha.“ Pokud milujeme Boha celým srdcem a duší, budou Ho milovat i naše děti. A naopak. Před blížícím se svátkem Pesach je možná na místě připomenout si čtyři syny u sederového stolu – moudrého, vzpurného, jednoduchého a toho, který se ještě neumí ptát. Kdo je tím vzpurným (či hříšným) synem? Domnívám se, že čtyři synové jsou ve skutečnosti čtyři etapy ve vývoji každého dítěte: od nemluvícího batolete, přes jednoduché děcko, kterému stačí základní vysvětlení, přes rebelujícího mladíka po moudrého člověka. A jak se u stolu ptá ten rebelující syn: „K čemu je vám tahle námaha?“ To dítě má pravdu. Co se vlastně ptá? Ono se ptá, k čemu je nám (rodičům) celé to židovství?! My ho posíláme do židovské školy, on se učí hebrejsky, on se učí halachu, ale ptá se nás, k čemu je nám to naše židovství, když cestou do práce na prahu bytu sundáme kipu, když si v neděli raději přispíme, než abych zajeli do synagogy, když místo modlení drmolíme bez zápalu slova, kterým stěží rozumíme, když sederový večer okleštíme na formalitu a honem se vrhneme na macesy... On ví, k čemu má být židovství jemu, ptá se na nás. A jakou odpověď nabízí Hagada? Máme mu odpovědět: „Toto Bůh učinil mně, když mě vyváděl z Egypta.“ Pokud chceme, aby naše děti měly rády *jidiškajt*, musíme jim ukázat a dokázat, že ho máme také rádi. To je druhý princip: **Ukažte svým dětem, jak Bohu sloužíte radostně a upřímně.**

Pavel Král: Skupinový časoprostor

Sociální psychologie definuje různé skupiny různě. Důležitou proměnnou, která skupinu určuje, je její koheze – soudržnost. Ta se zvyšuje s tím, jak jsou plněny její různé předpoklady – např. společný čas, společné místo a sdílené hodnoty. Čas a místo nacházíme i v našich spojených parašách. Časem je Šabat. Den, který bychom neměli trávit prací, Facebookem, ani starostmi, ale měli bychom být plně ve „svých“ skupinách. Tedy s rodinou a ideálně i se „svou“ obcí na „společném“ místě – tedy v synagoze. Protože celý popis toho, jak přesně vypadal Miškan pro nás má dnes hodnotu spíše historickou. Pro dnešek je důležitý vzkaz, že bychom měli mít společné místo pro sdílení společných hodnot – tedy synagogu. Ale samozřejmě nejen ji. To, co nám Tóra v této paraše říká, když vypočítává, jaké cennosti lidé na stavbu Miškana přinášeli, je, že pro skupinu (komunitu) je důležité se na společných věcech společně podílet. V té souvislosti je zajímavé slovo „*meodecha*“, které každý den říkáme ve *Šma Jisrael*. Většinou ho překládáme jako „síla“, tedy že

člověk má milovat Boha celou svou silou. Jak se to ale dělá? Kdybychom to slovo přeložili jako bohatství (což lze), bylo by to pro mnohé z nás najednou daleko snazší. Prostě to znamená, že se máme finančně podílet na službě Bohu – a na životě naší „skupiny“. A když už mluvíme o skupinách a o financích... Při čtení paraši na tento týden si můžeme všimnout, že kromě popisu co bylo vyrobeno a jak to vypadalo, obsahuje i přesný výčet toho, co bylo vybráno a na co to bylo použito. Trochu to připomíná transparentní účet v bance používaný při různých sbírkách. Komentáře hovoří o tom, že Moše čelil pomluvám, že má ze sbírek soukromý prospěch. Velmi pravděpodobně to tak nebylo. Nicméně vidíme zde moudrost Tóry, která počítá s lidskými slabostmi. V tomto případě se závistí. Nestací věci dělat poctivě, je třeba je také dělat otevřeně. Ne proto, že by to bránilo závistí. Ale proto, aby se závist nestala onou skupinově sdílenou hodnotou.

Elektrický valčík

Na šabat se nesmí pracovat. Přesněji řečeno se na šabat nesmí vykonávat žádná *melacha* – činnost, která byla potřeba ke zbudování *miškanu*. Přestože jde o velký počet prací rozdělených do třiceti devíti skupin, uvádí Tóra jen jednu z nich – rozdělávání ohně. Existuje vícero vysvětlení, proč právě rozdělávání ohně Tóra vypichuje. Ať již proto, že oheň znamená teplé jídlo a na šabat je povinnost mít slavnostní hostinu (a přesto se nesmí oheň rozdělat). Nebo proto, že touto prací se liší zákony šabatu od zákonů dalších biblických svátků, během nichž je dovolené vařit. Pro nás zákaz rozdělat oheň znamená, mimo jiné, také nemožnost jezdit autem (spalovací/zážehový motor) a zapínat elektrické žárovky.

Otázka elektřiny na šabat je komplexní halachickou disciplínou. Některá zařízení nejsou zakázána primárně kvůli elektřině. Na mikrovlnku či klasickou troubu se vztahuje hlavně zákaz péct/vařit, tiskárna zase porušuje zákaz psaní. Co má vlastně elektřina společného s ohněm? Přes obecný názor mezi lidmi, není podle halachy elektřina „ohněm“. Přesto na šabat nesmíme elektrické přístroje ovládat. Proč?

Pokud řekneme, že elektřina souvisí se zakázanou prací BONE, čili stavbou, protože uzavření elektrického obvodu připomíná stavbu, tvrdíme tím, že spouštěním a ovládáním elektrických přístrojů porušujeme přímý zákaz z Tóry. Podle jiných autorit ovšem při manipulaci s elektřinou porušujeme „pouze“ rabínský zákaz MOLID (tvorbu něčeho nového) tím, že uzavřeme elektrický obvod a „stvoříme něco nového“. Rozdíl mezi zákazem z Tóry a od rabínů má samozřejmě dalekosáhlé důsledky a dopad i například na možnost využití služeb nežidovských pomocníků *šabesgojů* – viz minulý Daf.

Elektřina je všude kolem nás a existuje mnoho cest, jak ji i na šabat využívat. Můžeme mít před šabatem spuštěnou či nastavenou platu, v Izraeli existují i speciální šabatové výtahy. Velkou otázkou je ovládání zámku dveří elektřinou, jak to známe například na obci. Ale to je téma pro velké rabíny a autority.

Rav Jaron Ben David: Pravidla reklamy

V dnešní době se zdá, že nejlepším nástrojem propagace jsou sociální sítě. Díky nim se váš produkt ve velmi krátkém čase dostane k cílové skupině a vy ušetříte horentní sumy za placenou reklamu. Problém je, že ne vše na sociálních sítích zaboduje. Jsou příběhy, které se v několika dnech rozšířily jako požár v suchém lese, a jiné, které bez zájmu zapadly. Bohužel většinou vítězí trapné, hloupé a zlé zprávy. Očernit je dnes snadné a krutě účinné. Zapropagovat pozitivní zprávu bývá naopak často nad lidské síly. Izrael s tím má vlastní trpkou zkušenost.

Když se Moše rozhodl oznámit lidu potřebu vybrat dary na stavbu *miškanu*, neměl jinou možnost,

než shromáždit celý národ. Proto na úvod naší paraši „shromáždil“ - VAJAKHEL celou obec. Tak se nikdo nemohl vymlouvat, že neslyšel, že nevěděl. Když se později vybralo dostatek stříbra a dalších potřebných materiálů, nesvolal Moše všechny, jen nakázal, aby lidé mezi sebou JAAVIRU KOL – rozhlásili, že není třeba dále dary přinášet. Moše věděl, že se obsah zprávy rychle dostane ke všem adresátům.

Jak si mohl být Moše jistý? Protože dostatečné množství materiálu znamenalo, že se může začít stavět, že se vše o krok přibližuje dlouho očekávanému cíli – spočinutí Boží přítomnosti uprostřed tábora. Výraz „rozhlásit“ je v Tóře ojedinělý. Nacházíme ho jen v dnešní paraše. A v celém Tanachu pak ještě na třech místech – vždy v souvislosti s Chrámem. Král Chizkijahu nechal rozhlásit, aby všichni Izraelci od Berševy po Dan dorazili do Chrámu slavit Pesach, král Kýros nechal rozhlásit po celé zemi své svolení se stavbou druhého Chrámu a prorok Nechemja dal rozhlásit, aby se lidé vydali do Chrámu oslavit Sukot. Stručně řečeno, když jde o možnost vydat se do Chrámu a pohlédnout do Boží tváře, stačí věc jen rozhlásit.

Tento šabat je šabat Hachodeš. Před začátkem měsíce Nisanu opakovaně připomínáme, že je čas uhradit půlšekel na provoz Chrámu. Rabíni neočekávali, že se lidé sami s radostí pohnou do Jeruzaléma zaplatit „členský příspěvek“, a tak vymysleli rafinovanou reklamní kampaň. Postupně od šabatu Škalim před začátkem Adaru informovali všechny v synagogách. Od půlky Adaru byly po celé zemi otevřeny jakési starověké banky, aby mohl každý zaplatit. A pět dní před termínem se začaly půlšekely vybírat i za užití hrozeb a násilí.

Ačkoliv jde o velmi jednoduchou *micvu* darovat půl šekelu stříbra, bylo třeba tolik upomínek a nátlaku. Proč se právě v tomto případě nespolehli rabíni na náš smysl pro pořádek a tradice, tak jako se na naši uvědomělost spoléhají v případě jiných příkazů Tóry? Jistě nejde jen o to, že se člověk nerad loučí se svým stříbrem. Ani koupě *etrogu* není za hubičku, a přesto nám ji nikdo nemusí opakovaně připomínat. A takový předpesachový úklid není žádný odvaz a stejně se z něj nesnažíme vyvléknout. Tak proč právě půlšekel nám nejde? Jednou z odpovědí je, že jde o „nudný“ příkaz. Šedivě uniformní. Každý má darovat přesně totéž. Bez ohledu na svou finanční situaci. Nikdo nesmí být za furianta a dát víc. To se nedá srovnat s výběrem krásného *etrogu*. Je předem přesně určeno, kolik se má zaplatit. Více než dar to připomíná daň a ani ten největší patriot neslaví pokaždé, když musí odvést daně.

Dnes, k našemu smutku, nestojí Chrám. Nemáme oběti a zbyly nám místo nich jen modlitby. A stejně jako v dobách *miškanu* musíme pochopit, že modlitba nemá svůj čas jen pokud v nás hrají emoce radosti či smutku. Modlitba je ve své podstatě o pravidelnosti. Třikrát denně (i když je možné se modlit častěji). Rutina v předem stanovený čas s přesně určenými texty. V minjanu, kde má každý stejnou váhu a každý je jen malou částí celku...

Společenská rubrika

- V neděli byly do Staronové synagogy vneseny dva nové svitky Tóry. Událost pronikla i do masmédií, takže z tohoto hlediska nic nového. Přesto několik postřehů a zajímavostí. Koho by napadlo, že se na pódium společně postaví rabíni Peter, Sidon, Kalchhaim a Barash? Koho by napadlo, že se v jídelně pražské židovské obce bude modlit mincha ve sefardském ritu? Koho by napadlo, že lze ve zdraví přežít tři hodiny izraelského pobožného popu? Škoda jen, že si sofer nevyšetřil více písmen pro další zájemce...
- Mazal tov Davidovi a Elise Peterům, ať syn vyrostе k Tóře, chupě a dobrým skutkům.

Tento Daf byl sepsán jako soukromá aktivita s pomocí různých dostupných zdrojů, z nichž je možné jmenovat drašot rav Ben Davida, internetové stránky chabad.org, Portal Daf-Yomi a texty programu TalAm. Za případné chyby a překlady se omlouvám.